

CRÒNICA

REI MORO

I l'Angel Samblancat se trobés a Barcelona, quins trenos iracundes llensaria damunt d'aqueix rei moro que's diu Muley-Hafid! «Moro, vete», li tornaria a cridar, ves-te'n amb les teves luxuries i les teves generositats i les teves conspiracions, a les ter-

res on és llei tenir mil esclaus i cent concubines. Ara, després de que la ciutat escandalitzada ha parlat d'amors prohibits i complexes que motivaren la seva vigilancia, els epigrames de Marcial, que bé servirien per a l'emperador en desgracia.

No, amics, no malgasteu els vostres dicteris, amb aquest home que si fos cristià, animaria un llibre d'en Barbey D'Aurevilly o de don Ramón del Valle Inclán. Si són començades les reivindicacions de Nerón i del Borgia, ¿per què hem de fiscalitzar i recriminar la seva vida terrible i amorosa? Si sembla inversemblant que no hagi rebut encara executoria de noucentista, i que l'Alexandre Plana, no escrigui una disertació en *La Vanguardia*, sobre la seva poesia.

Rei moro rediviu, si en el seu palau africà, llençà als tigres el cos del Roghi, a Barcelona ha convertit el balcó del Continental en el mirador de Lindaraja. Ornamentà els marlets de la seva ciutat amb els caps dels insurgents—els caps dels Samblancat penjats com plats de Manises en les barbicanes!—emperó, en les hores serenes, damunt les espatlles de les esclaves, o dels esclaus, escrigué versos, tan copiosos, pulcres i atormentats d'amor, com els d'en López Picó, abans del matrimoni. Sobre tot tan copiosos... Igual que en Joaquim Montero, quan tenia vinticinco anys, havia escrit ja vinticinco mil versos. Mireu els títols dels seus llibres: *La flor i els jardins*, *L'estètica i el llenguatge*, *La poesia dels reis*, *Les regles del cant*, i aquest, que no dubtem acabarà recitant-lo en la Residencia d'Estudiants, de Madrid: *La correspondencia poética entre amics*. En *Xenius* escrigué *El Diàleg i l'Amistat*. Muley Hafid, completa an en *Xenius*.

Si algú ens exigís la demostració d'aquesta similitut, li llegiríem les rimes de Muley-Hafid, i alguna n'hi hauria que semblaria un Glosari. Digueu-me, sinó, d'on ha sortit això, si del *guembri*, la lira mora, o a *La Veu de Catalunya* d'ahir a la nit?: «Temeu sempre a l'amor: l'amor no és cosa fàcil. An, aquell que pretengui haver

estimat i triomfat de l'amor, digueu-li que'l Kohl, no és igual a les ulleres naturals.»

Congratulem-nos dels remors que'ns diuen a cau d'orella pecaminoses complacencies de Muley Hafid, car així conservarem una llegenda que s'esvaia. Teníem un rei moro, un negre campió, una dançarina regina d'extravagancies. I el rei moro llogava torre a Sarrià, i s'abonava als toros, i se feia amb una coupletista i seguia *La Moneda Rota*. I el negre campió posava pis a la dreta de l'Aixamplis. I la dançarina excèntrica, desitjava la maternitat i el matrimoni. La nostra vida menestrala, anava absorbint aquestes vides extraordinaries i extrafalaries. Sortosament, Muley Hafid, a l'inrevés del Marqués de Bradomin, que no comprenia l'amor dels efebus i la musica de Wagner, diuen que no ha pogut participar mai de les opinions d'aquest pervers marquès que s'acontentava amb els amors espanyols i la música italiana. L'Orient segueix encenent l'ànima i la carn de Muley Hafid, després de comprovar que en la lira d'amor de les nostres coupletistes, no hi ha més que una corda, tot lo més, dugues.

Jo m'atreveixo a demanar als nostres periòdics una discreció sense esquerdes per als amors de Muley Hafid. Escolteu-li aquest vers: «Erem com dos secrets ajupits en el pit de les tenebres, on ens amagavem, fins que la llengua de la matinada venia a denunciar-nos.» No siguem tan males llengües, com les llengües de les matines africanes. S. M. Sherifiana, porta gaire bé el mateix nom que aquell altre rei poeta de l'Arabia, anomenat Hafiz. Conten d'aquest que, apremiat pels seus cortisans per a que deixés la vida disoluta, els preguntà: ¿Què sabeu del bé i del mal? ¿Què, de lo que és feta la vida i aquest vi que frueixo? ¿Res? Doncs així, deixeu-me beure i fruit a Lélia, la meva amiga.

Deixeu-me tranquil—ens diu Muley Hafid—estimar a Lélia. O a Lelio.

PARADOX

De com ens estimem més una bala que una bofetada i una bofetada que una escupinada.

Tenim la desgracia de creure que ni als ases, ni als gripaus, ni a les demés bestioles de Déu, hi ha que agullonar-les mai. Es una cosa de mal gust, i a més de mal gust una cosa que demostra falta de caritat. I si el que agullona se col·loca en paratges elevats per fer-ho amb absoluta impunitat, encara molt pitjor, i si quan per ca-

sualitat o bon acert del molestat li arriba una escupinada al rostre, se l'aixuga o la llepa i se la menja i resta tan tranquil, senzillament despreciable, no ja la cosa, sinó l'autor d'ella.

Nosaltres que, tot i essent satírics, som gent que's mira la vida cercant en ella lo bò, lo alegre, i que quan som davant de lo dolent, de lo brut, de lo podrit, recordem que Jesús davant del cadavre d'un cà mort, al mig d'una carretera, nafrat, polsós, plé de mosques, apartava els ulls de totes les miseries i s'encantava en la contemplació d'unes dents blanques com perles, que lluíen entre els llavis mig oberts de l'animaló, no som capaços de agullonar cap burret ni de burxar cap gripau, i molt menys de donar lliçons al públic de com s'han de fer aquestes facecies a traició, impunement, baix la cuiraca d'un fingit tant-se-m'endóna del que diràn, que an ell li semblarà que no, però que realment treu tota eficàcia a

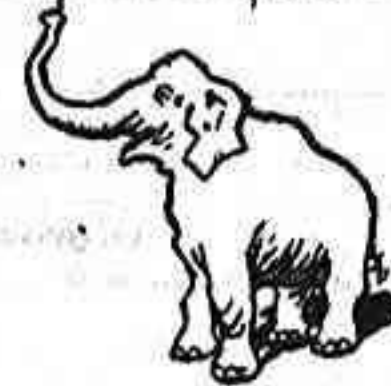
totes les seves punxades, i on diem punxades llegiu calumnies, desvergonyiments i manques de caritat.

¿Satírics hi ha algú que els nomena an els agullonadors? Mare de Déu de la empenta! ¿Satíric el que tira rocs al vianant descuidat, i encara des de un marge, perquè l'ofès no pugui arribar-hi amb el bastó; i que quan aquest li diu... lo que li ha de dir, se fa un tip de riure, s'empassa les veritats cantades i tan tranquils? Vaja, home!...

Lo primer que té d'esser el corrector de vicis, de mals gustos, de carrinclonerías, és seré; a més d'això, no ha d'obrar mai per baixes venjances, per rancunies. Si no ho fa aixís i ademés té qua de palla i teulada de vidre, que no's queixi si li cremen la una o li trenquen l'altra; les gents riuràn molt veient-lo llepar la escupinada que rebé per paga dels séus agullonaments, i que per molt que tregui la llengua, la estiri i la recargoli, difícil veiem que pugui treure se-la de sobre.

Nosaltres, però, que com ja he dit som uns bons jans i seguim les ensenyances de Jesús, apartem la vista de les escupinades, dels vestits bruts, de les barbes sense afeitar, de les males accions, etc., etc., i entre totes aquestes coses admirem l'estil dels bons escriptors i resem un Pare nostre pels errats i pels que no se saben entendre. Amèn.

ii ANIMAL!!!...

LES ELEGANCIES

—No t'agrada aquest escot?
—Sí, però és molt vist. Jo ara l'escot, sobre tot els dies de vent, el duc a les pantorrilles.

Del Jardí dels humoristes

UNA CREU DE GUERRA

El *pelut* tornava de fer una diligència de pau en mig la guerra.

Caminava tot sol, sense armes, cap a la primera línia de foc, quan de promte es vegé sorprès per un alemany que li sortí a sis passes, de darrera un arbre.

—Rendeix-te—li digué aquest apuntant-li el fusell.

Però el *pelut*, que era un gran corredor, campió de curses a peu, cames ajudeu-mel... es posà a corre fugintcarretera enllà.

L'enemic, tot perseguint-lo, disparà, un, dos, tres, sis, dotze trets, però no'l tocà.

Aleshores el francès, sense parar de córrer es dirigí cap a un turonet molt petit, una especie de

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA 275

EL QUIXOT APLICAT A LA POLITICA
Famosas caricatures de J. Lluís Pellicer, ab ocasió dels desastres colonials

"D. Quijote" ja torna a encoparrarse ab l'armame.

necessari amagarli la satisfacció de l'opressió que se li prepara. Busqui en la seva vida privada y trobarà tot y més de lo que 'a necessita. Està enterat de la causa criminal que van entaular-li a Sevilla per defraudador? Donchs aquesta es l'hora que encara no ha rendit comptes. Crili l'atenció del jutge. A veure si l'enxiqueran a la Presó celular.

«No sab que Cervantes va tenir una filla, natural? Donchs contí la cosa ab totes aquelles roticeses que fan butllofa. Partí en nom de la moral y de les bones costums, de les quals ha sigut sempre 'l nostre diari un vigilant tan gelós.

Y no s'olvidi sobre tot de contar la misteriosa mort de D. Gaspar de Espelota correguda a Valladolid quan anava de pise parades, al peu de la casa de Cervantes. «Com es que al presentarse la justicia al cadáver estava en paucos moments? Y com s'explica que la roba del ditant es trobés profreissament dintre de la casa de Cervantes? A la seva instanció de toro periodístich encomano 'l treure las deduccions que 's desprenen de aquest fet. Egratinyi, burxi, enfonsi la caga fina a l'empunyadura y demés doblarem la tirada.

"D. Quijote" s'arma de nou "para poder agurar la aliança confederat contra legislatorre."

En una penya del Ateneo:
—Cervantes—dix un perdigot—es un exemplar curiós de la rassa semita que viu en la desolada meseta castellana. Molta imaginació, molta fanfarreria, molta llabla, y poca substancia.
—Y está clar—respon un altre—es un verdader moro de Ponent.
—Aquí—exclama un tert—l'aurém de consolar sempre com un foraster. Ni ell pot ser may com nosaltres, ni tampoch nosaltres podém ser may com ell.
—Es natural. Per aixó las sevas obras no 'ns diuen res.
—Y que 'ns han de dir! Val mes un párrafo dels Sots Secretos de 'n Casellas, que tot el Quijote plegat.
—Pero ¡ben reparat ab quina rastreria y poca solta alabava aquest rojo-gualto a Barcelona y als catalans?
—Proc; pero a la llegua 's veu que no ho feya pas per qué ho sentís, sino porque li convenia. A la

se la qual aliança se li repartirá 'l paper de Sabat, "continuant nosstras gloriosas tradicions."

Qüenta, desde que vá tornar a Espanya en classe de repatriat, corria adolant darrera de un destino del govern. Tots els castellans han fet sempre lo mateix. Y aquí está 'l quid de las sevas alabanzas: el destino 'l volia per Barcelona, terra explotable y tentadora com la que més ho sigui per las sangoneras del Estat. Per aixó 'l murri 'ns ensabonava, porque 'as ve 'ns afoyar.

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA 284

EL CERVELL DE CERVANTES per IDA

Un tintor ahont tothom hi sueu.

CENTENARI DE CERVANTES

Quatre planes del número-facsíml, reproducció de «L'Esquella de la Torratxa» dedicada al Quirot.

(Se ven al preu de 25 cèntims en la nostra Administració)

montícul menut i gracios com un mató de monja que s'alçava allí al mig del pla, circumdat per la carretera.

Un cop allà, vinga donar voltes a la muntanyeta. Adoptà la clàssica possitura del andarins, els colzes ben acostats al pit i aquell passet rítmic que no fadiga i que fa avançar terreny.

De tant en tant girava un xic el cap per a veure si el *boche* era gaire lluny. Si era lluny reposava un xic, li feia un pam de nas i el deixava avançar altre cop; quan el tornava a tenir a la vora, empenia de nou la carrera, fins a perdre'l de vista a l'altra banda del turó. Però se sentia un clau a la sabata i allò no podia durar...

Tot d'una *¿quina en fa el pelut?*... Quan observa que l'alemany s'ha quedat molt endarrera, al ésser a un revolt del camí, s'enfila ràpidament al marge de la muntanyeta i s'amaga detràs d'unes mates de bruc.

Allò va servir-li d'observatori i de descans.

Des d'allí contemplà com amb una regularitas pasmosa l'alemany anava donant voltes, corrent sense parar, al entorn del turonet.

Es clar, el pobre *boche*, cansat, suat, reventat, ja no podia més. Anava amb la llengua fora perseguint a l'invisible enemic que no podia atrapar mai. Entretant, amb el rellotge als dits, el *pelut* comptava les voltes i els quilòmetres que l'altre anava fent.

I vingué que al acabar de donar la volta que feia 85, el pobre alemany caigué com un sac, de boca terrosa. Amb la suor se li enganxà la pols a la cara, que semblava un «Ecce-Homo».

Aleshores el *pelut* sortí del amagatall, baixà a la carretera i l'auxilià. L'auxilià i, un cop desarmat, el portà presoner a les trinxeres franceses.

Vuit dies després se llegia la següent citació en el *Butlletí Oficial de la Guerra*:

«Fulano de Tal, soldat del regiment X d'infanteria, sense portar armes, va fer presoner a un enemic després d'una persecució de tres hores i mitja.»

R. GILLY

L'àpet

Es per això que no volia morir-se la vella. Mira que se'n veuen de coses noves; i ara n'arriba una altra de més extraordinària, i és que en Pol s'ha sentit Juli Verne; però, no un Verne endevinador de lo que'ns arribaria en el pervindre, sinó en un Verne pràctic.

—Què faràs, cabaç— se digué, —per a celebrar el triomf de la Lliga?

I se li ocorregué l'àpet de 50.000 mil coberts.

Des del precís moment en que l'anunci de tal festa sortí sota el lletrero de la Perdiu, en aquella casa no paren ni el telèfon, ni la telegrafia sense fils, ni els moços, ni en Cambó, ni en Pol, ni ningú.

A nosaltres periodistes, naturalment, ens ha intrigat la cosa i, posant en acció totes les recomanacions i tots els lubricants per a endolcir el caràcter del cèlebre arquitecte senyor Puig i Patíbol, hem pogut aconseguir d'ell alguns detalls sobre l'organització tècnica de l'àpet que tant alt posarà el nom de Catalunya.

La taula, que, posada a lo llarc, hauria sigut més llarga que un dia sense pa, serà arreglada en forma de serpent dormint, d'ensaimada o de molla de sommier. Així no's faràn malver les flors del parc Güell on tindrà lloc la gloriosa afartada.

Els concorrents que vulguin fer *cama redonda*, vui dir, *mesa redonda*, podran fer-ho avisant per anticipat, si és que no se'n avergonyeixen.

Les taules tindran 16.000 mil metres. Per a construir-les, seran necessaris 20.000 taulons i 12.000 capitells. El servei de cambres ha sigut una cosa *muy dificilosa*; se'n necessiten 2.600, alguns dels quals hauran de recórrer més de 1.800 metres per anar de la cuina al *Grand-gosier* regionalista que l'estarà esperant amb candelletes. Felicitment, en Pol ha conseguit de la casa Roviralta, que monti uns trens econòmics que repartiran la vianda. Aquests trens, en Cambó els guardava per a l'Exposició d'Indústries Elèctriques; però, un dia és un dia, i les lligues de tants pobles i poblets s'ho mereixen tot.

Al mig de la taula hi haurà l'ou com balla. Els nostres dignes diputats l'amagaran a qui puguin. Després, demanin... Brindis, servei de telegrafia sense fils per a que puguin escoltar-los; en Prat de la Riba, deixant-se veure a l'aire lliure per primera vegada en sa vida; elevació de bombes grotesques figurant en Lerroux, en Samblancat, en López, l'Alomar, jo i en Marius Aguilar.

Després, res més:

Tornant de la font del Gat,
una noia una noia...

O, si voleu:

Tornant del *parque* Güell,
me trobo un ou al clatell...

Amagat!

A CAU D'ORELLA

El senyor cònsol d'Alemanya a Barcelona, està sempre en aquella actitud que en Remy de Gourmont assignava als germànics, i que's podria definir així: «Actitut d'estar a punt de trencar les coses.»

El senyor cònsol d'Alemanya, amb ocasió de la visita de Mons. Baudrillart i de la seva conferencia, va pendre aqueixa actitud i si no's produí cap sorollós trencament, gracies siguin donades res menys que a Déu i al séu representant episcopal.

Mons. Baudrillart venia a parlar catòlicament, guardat per clergues, en un saló eclesiàstic. El senyor cònsol volgué impedir que la paraula del bisbe francès arribés a la seva clientela catòlica, i expremment tota la seva diplomàtica malícia, adreçà al governador civil una carta conminatoria. Una carta igual a la que hauria pogut escriure un governador al humil alcalde d'Arbucies!

La carta del cònsol d'Alemanya al governador, deia així: «Per conducte religiós, sé que la conferencia anunciada serà un teixit d'invectives contra una nació bel·ligerant.» I seguia el prec de suspensió.

El governador va rebre la carta, i en lloc de respon-

dre al cònsol que el servei de confidències ignorava que s'extingués fins als domicilis diplomàtics, envià la carta al bisbe! ¿Què feu amb la indelicada carta el bisbe? Ningú ha tornat a saber res més d'aqueix document consolar, governatiu i episcopal, que l'ingenu representant d'Alemanya envià al governador, i que aquest adreà al bisbe, sens dubte per a que aquest ho anés a contar al Nunci.

I heus-aquí com els reservats maquiavelismes del cònsol d'Alemanya, són el secret de Politxinel·la.

En la tertulia dels nostres *lyons* adolescents, se parla de la deliciosa separada que no ha sabut triar bé, per a posar medicina d'amor als mals d'amor. I com que algú oient incrèdul, suposa que l'estrangera divorciada té la corrent espiritualitat de les nostres entretingudes, conta una anècdota irreverent i aguda.

Acabaven d'arribar de París. Català ell, viatger i cosmopolita, tancades totes les fronteres, vingué a cercar repós en la quietut barcelonina. Un dematí, des de el séu entresol, escoltà ella un murmur de gent i la música d'una campaneta. Desfilava un combregar.

—Què és això?

—Es Nostre Senyor que passa.

Ella, amb un deliciós somriure, respongué:

—Ah! No sabia que se l'estimessin tant a Barcelona. I el *lyon* acabà l'anècdota:

—No ho podrà tornar a dir això del successor.

Obertura de l'Exposició de Primavera, en el Círcol Artístic. En Carles Vázquez, talment un girasol, se bada en mig del saló a l'aguait del triomf. El nostre Reventós se passeja fent ganyotes als quadros, seguit per la mirada inquieta d'en Carles Vázquez.

Arriba l'alcalde, senyor marquès d'Olérdola. La gent li fa pas cerimoniosa, i en Carles Vázquez acota el cap, reverent. No manca més que la solemnitat de la Marxa reial. I el nostre Reventós saluda al marquès d'Olérdola, vell amic:

—Hola, Manelet!

En Vázquez enrogeix, astorat; però en Rius respòn, alegrement:

—Holal! Què, com queda tot això?

En Reventós gesticula:

—Dinyada, noi, dinyada!

I se'n torna cap els quadros a fer ganyotes.

Estàn els nostres regidors en plena abstinència viatgera. Sortien abans en romiatge municipal per totes les terres espanyoles, i tot els hi era camí d'infidelitats domèstiques i de prodigalitats. Madrid i Granada, Valencia i Vélez-Málaga, França i les Amèriques, contemplaren les sumptuositats de seguicis edilicis. Ara, en canvi, no hi ha tentació que remogui en ells les antigues ansies aventureres.

Se negaren a visitar Lyon, i així mateix acordaren no anar a Sevilla per a les festes de setmana santa. Un regidor tradicionalista feu endebades de Mefistòfil. Convençut de les delícies sevillanes, el noble regidor els hi feu una recomanació postrera:

BERRETS DE MODA

—I després diràn que les dònes no tenen res al cap!...

—Si no hi van, res, però si se decideixen no deixin de anar a veure una torre molt alta i molt bonica, que en diuen la Giralda.

Aquest regidor observador i erudit, ens feu recordar un viatge famós de un altre regidor. Arribat a París, els companys de viatge volgueren mostrar-li les granses de París, d'una revolada. L'automòbil els portà al Louvre, al Palais Royal, a Nôtre-Dame, al Panteó, al Trocadero, a l'Arc de Triomf, al Bois, finalment. El *chauffeur*, impassible, sortejava tots els obstacles. Aquell home portava el volant com un ceptre.

Davant de cada meravella, els companys del regidor deien la seva admiració. Ell callava. Quan acabà l'excursió a través París, un li preguntà:

—Eh! Què t'ha semblat?

I el regidor apretant els llavis admirativament, exclamà:

—Renoï, quin *chauffeur*!

«Potin» de saló. Decoració a casa del senyor marquès de A... o de la baronesa de M... o dels senyors de G... Se balla, com en un espectacle, amb balladors iniciats i públic admiratiu. *C'est la danse nouvelle*.

X..., que ha arribat de París, se dedica a espeterrar a les xicotes, contant les modes d'aquells cercles parisencs que saben compaginar l'alegria amb la mort, com en un retorn als dies jacobins.

—Sab quin és el nou ball?

Ella, ingenua, diu que no.

—Es una combinació de tres passos. Un pas endavant, un pas endarrera i un altre al costat. En diuen la dança Wilson.

La senyoreta A...—passeig de Gracia, auto, promesa —se'n estranya:

—Com diu?

—La dança Wilson, però ara li diuen la dança Bettmann-Hollweg.

La senyoreta A... no entèn. X..., el protagonista de aquesta verídica anècdota, fa un gest, una mica incorrecte.

—Com si diguessim la dança Junoy.

I com persistís en la seva incomprensió la gentil senyoreta A..., senyoreta barcelonina, concretà la definició:

—Es un nom per a riure's de la indecisió i de la inconstància: La dança Pastilletes...

—Ara ho entenc...

GLOSARI

ESPURNES DE LA GUERRA

Havem vist arribar un escamot d'alemanys del Cameron a Aranjuez.

Quaranta o cinquanta alemanys, a més d'una negreta i dues mones, que s'han anat allotjant per les fondes, pels hostals i per alguns paradores, que recorden el temps que don Quixot anava pel món en aqueixes terres.

La severitat d'aquests jardins, al entrar-hi uns homes

—A dins de les taronges hi han grills?...
Ai, all... no'ls he sentit mai cantar...

—Al veure't ballar sempre amb mi, la gent acabarà per creure's que entre tu i jo hi ha alguna cosa.

—Pobre de tu que no hi hagués res!...

tant arbitraris an aquesta arquitectura d'arbres, s'ha convertit, per un moment, en una novela de Juli Verne. L'indumentaria que porten, no pot ésser més incoherent: Unes sabates fetes a l'Àfrica; uns pantalons comprats a Tenerife; un impermeable d'Algecires; un berret cordobès, de Càdiz. Ha semblat que representaven Siete semanas en globo, Los Sobrinos del Capitán Grant o La vuelta al mundo en ochenta días.

Dos capellans, sobre tot, i la negra, és lo que tenien més caràcter. Dos capellans, que l'un essent protestant, i l'altre catòlic, dels que no s'afaiten, no s'han deixat ni un moment. El catòlic, anava amb la sotana i un berret blanc, que's deu portar an els boscos del Cameron, i el protestant, una barba rossa, que li arriba prop dels genolls, que sols la pot portar un protestant. El dia d'entrada, feia vent, i aquella barba li volejava, com un gallet al pas d'un barco; i la negra, que entrava amb dugues monges (i que'l poble d'aquí, no sé per què, va dir que era una princesa), era una pobre negreta, lo més tristament ridícol que's pugui veure en classe de negres. Figureu-vos una princesa, amb un mocador lligat al cap; un vestit que havia sigut blanc i que s'havia tornat de color d'oli, que devia haver sigut llarc i que s'havia anat escursant fins ensenyar dos pams de mitja, de color de blau... del Cameron; l'una, al garró, i l'altra, caiguda damunt d'unes sabates que també, com les altres prendes, no eren de la mateixa mà, encara que fossin del mateix peu. Aquesta pobre negrita, vista al costat dels brolladors, de Carles tercer o de Felip quart, és de les coses més incoherents que es puguin arribar mai a veure.

Els alemanys aquests, al cap de mitja hora, ja eren quasi tots al cafè. S'havien rentat, s'havien vestit i, pel seu modo d'ésser, es veia que és gent bastant distingida.

Allí els vaig poguer observar d'aprop. Tots eren rossos, d'aquell rós que tant sols es cria en les terres fredes; tots tenien el cap quadrat, i tots eren forts, i tots emmorenits pels païssos de sol d'on arribaven; però la seva morenor no tenia res semblant amb la morenor de les nostres races; era una morenor de fruita que l'havien assolada; de pell massa blanca passada pel foc; una blancor de carn massa cuita.

Allí, al mirar-me'ls, prenent cervesa, vistos una vintena, en conjunt, vaig pensar lo mateix que havia pensat a Perpinyà veient un camp de presoners: No sé si són millors o pitjors; lo que sé és que no tenen res que veure amb nosaltres, que són diferents. Entre un centenar de xinos, jo no sabria pas escollir els que fan cara de criminal o els que fan cara de gent de bé. En conjunt, semblen tots exactes. I això em passa amb els alemanys. Amb ells, els llatins, estic segur que no ens podríem entendre mai. Tan camérons ens deuen trobar ells, com camérons els trobem nosaltres.—XARAU.

Una altra de les derivacions llamentables i corcades que ha tingut l'homenatge a l'autor del Quixot, és aquesta revista *La patria de Cervantes*, que s'ha estrenat al «Tívoli» precedida d'èxit a Madrid.

No val la pena d'encaparrar-se parlant de l'obreta que té totes les ensopides i mansoies característiques d'aquest genre a Espanya.

Quatre trucs gastats i una musica fàcil, però sense inspiració; quatre xistos vells, decoracions efectistes i res més. Ni Cervantes ni la seva patria hi tenen res que veure. Són, doncs, ben ignocents de la perpetració de la revista.

Havíem promés parlar extensament de les funcions organitzades pel Foment del Teatre Català. Hi vàiem una bona voluntat mal esmersada i una mena de regust casolà del tot funest. Al mateix temps volíem contrastar la vigoria i valor de molts elements que avui, per una pila de raons que pensavem estudiar, no res de bó aporten al teatre.

Ens semblava un moment interessant aquest del cicle català a «Pompeya», per a parlar de totes aquestes coses. Ho hauríem fet de bona gana; però com que havent-se descuidat els organitzadors d'invitar-nos, les consideracions nostres, sinceríssimes i desapassionades, podrien, en lo que de censura tinguessin, semblar rancunia o petita venjança, preferim guardar un silenci absolutament neutral.

Dimecres celebrà a «Romea» la funció a son benefici, el primer actor Lluís de Llano, amb la representació de *Cyrano de Bergerac*. Les moltes simpaties que ha sabut conrear-se, se posaren de manifest tant al escenari com a la platea. Obtingué personalment un èxit memorable.

A «Novedades», alternant amb la pintoresca serietat dels dramons policíacs, han servit al públic *El hijo de papá*, divertidíssima comedia.

FARFARELLO

EL CAMPIONAT D'ESPANYA DE FOOT-BALL

PRELIMINARS

Amb ganes de veure un partit bò, un partidaç, agafarem, diumenge, el tramvia a la plaça de Catalunya. Portàvem al cor content una cançó, un berret de palla nou al cap i les butxaques sense cap xiulet, car nosaltres som cavallers i som cortesos, lo mateix que la majoria del públic barceloní, amb permís dels cronistes madrilenys.

Arribarem al carrer de l'Indústria, descendirem de la *carroza di tutti*, i entrarem al camp de l'*Español*, ple ja d'una multitud abigarrada, entre la qual se destacaven belles damiseles amb els primers trajos estivals. El camp estava molt ben arreglat; una barana pintada de blanc el rodejava, i a cada cinc metres una antena s'aixecava rematada per una bandera catalana o espanyola. En fi, que feia molt bonic; semblava la festa major de *Masrampinyo*.

Ens en anàrem en demanda de la llotja destinada a la premsa, i allí—oh, desil·lusió!—ens diuen que L'ESQUELLA no hi té cadira, mentre altres periodiquets de menor cuantia n'hi tenen (merçès, senyors Peris, Bertrán i C.!).

Com que no tenim ganes d'armar discussions, ens en anem a veure els equipiers finalistes. Els de Bilbao estan ja preparats (són les quatre) i disposats a menjar-se crusos als *madriles*. Aquests, arriben en aquest moment; els seus partidaris, o sigui els antibarcelonistes i la *colonia* castellana, els aplaudeixen, mentre els barcelonistes, que's recorden de *lo de Madrid*, els xiulen. La cosa no té encara gaire importància.

Amb això, comencen a caure gotes i, en previsió de la mullena, ens femem al departament on hi han els madrilenys. La pluja apreta i tothom se fica allà on pot. Nosaltres parlem amb en Teus, el simpàtic porter del *Madrid*. Ens diu que a Madrid sols varen xiular als jugadors del *Barcelona* el primer dia. Però, *en cambio*—diu,—*se aplaudió mucho a Brú, el portero, los otros días*. Ens diu també que encara que ploqui ells faràn el partit, perquè no poden demorar ni un sol dia el seu retorn a Madrid. Ens diu també que l'Urribarri se'ls hi ha passat a l'*Atlético* de Madrid. *Es una lástima*—afegeix—; però res més... Si fós a Barcelona ja li hauríem dit quatre fàstics!

Bueno; no obstant i la pluja que continuà, el partit va a començar. Abandonem, doncs, el refugi que'ns ha aixoplugat fins ara, i anem a fer com els de Sanahuja. Sortim al camp i allò sembla una olla. Ja no hi han localitats, ni llotges, ni quasi cadires, perquè el públic les fa servir de paraigües, els qui no en tenen.

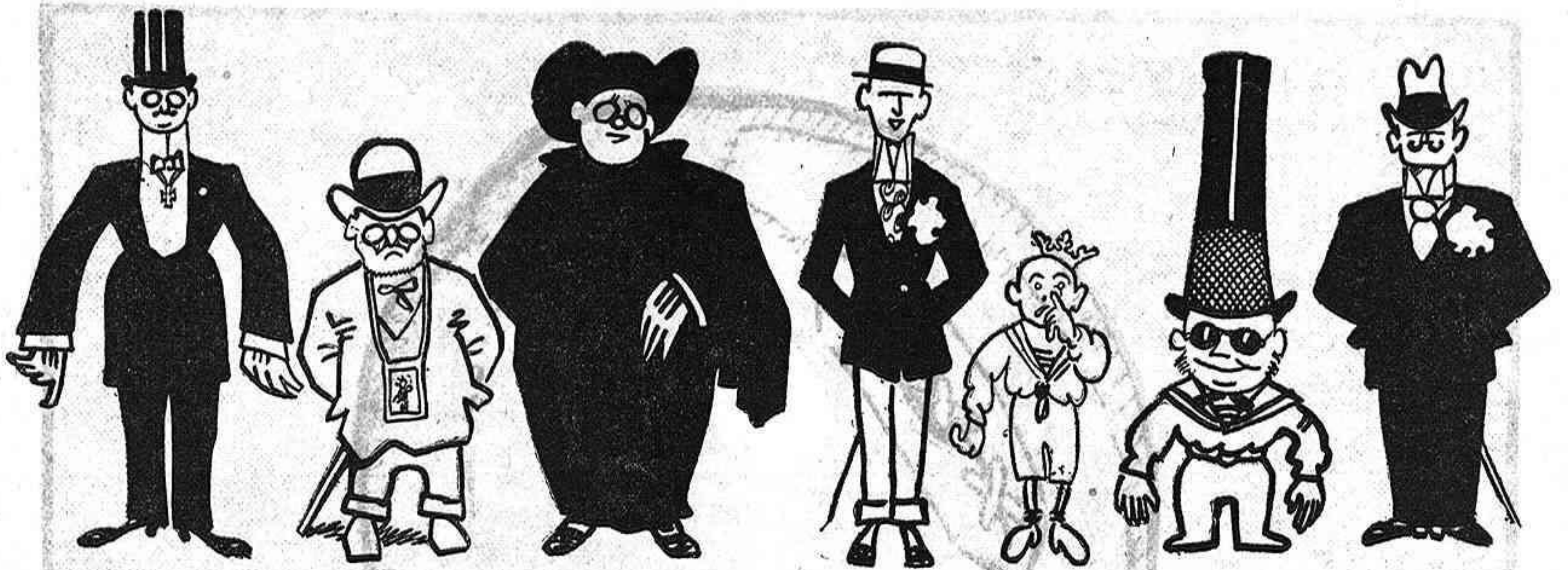
EL PARTIT

En Paco Brú, referde, toca el pito, i els equips s'allinien així:
Atlético: Ibarreche — Solaun, Hurtado — Cableces, Belauste, Eguía — Germán, Pletichí, Zubizarreta, Iceta, Acedo.

LLUITES FUTBOLÍSTIQUES

El campió descalabrat

LA BRIGADA EVENTUAL

Pobrets obrers que s'han quedat sense feina.

Madrid: Teus — Erice, Irureta — Aranguren, R. Petit, Castell — Gomar, Be-launde, Bernabeu, J. Petit, Sotero Aranguren.

Hi ha un petit concert de xiulets barrejats amb aplaudiments. Total, res.

El camp està fet una porqueria, de fang, i els jugadors sembla que trepitgin raïms. Ataquen els madrilenys amb bastant empena, però els bilbains els refusen fàcilment, traslladant-se, al cap de poc rato, al camp dels seus contraris, d'on no se n'havien de moure en tota la tarde. El gegantí d'en Belauste, cobreix tot el camp i quan se poden escapar d'ell els madrilenys, topen amb els defenses que estan al tanto.

Continúa plovent, i nosaltres aguantant-ho. Els jugadors, rellisca que relliscaràs, van fent la seva. De tant en tant, un ne va per terra. Els madrilenys, com que van blancs, a cada caiguda s'embruten llastimosament; l'Aranguren, a cada centrada que vol fer, cau tant llarg com és. Els bilbains, que, com diem, són al camp dels altres, aprofiten un descuit dels defenses, i l'Acedo fica la pilota per primera vegada a la xarxa madrilenya. Aplaudiments i murmurs, que no són precisament els de la selva.

Altra apretada dels atlètics, que juguen molt bé, i en Zubi, amb aquella pinta rara que té, introdueix el segon goal de la tarda. Ha parat un xic de ploure i el partit s'anima, lo mateix que el públic. Els madrilenys no toquen pilota.

S'acaba la primera part.

I vé la segona. El refrà que diu que *nunca segundas partes fueron buenas*, s'equivocà de mig a mig, perquè aquesta fou arxisuperior, de *mistó*, com diuen alguns.

Passem per alt una xiulada que, no sabem per què, dedica altra vegada als madrilenys una part del públic. Ja n'hi ha prou! Xiulada que és contrarrestada per molts aplaudiments i pel silenci de la majoria dels concurrents.

Passem per alt això i els letreros més o menys al·lusius que surten d'entre la massa i que són massa gràfics, diguem-ho aixís, i anem al partit que en aquesta segona part, com diem, assoleix gran alçaria.

Els bilbains, amb en Zubi, en *Pichichi* i en Germán, s'estàn passejant amunt i avall de la porta d'en Tens que va vestit de vermell com un llagostí i que fa tot lo que pot. Veïem unes arrencades d'en *Pichichi* que són espeterrants i uns centres d'en Germán magnífics. En una paraula, lo millor de la tarda.

Encara que plou quelcom, nosaltres, *duro*, aguantant les gotes. La cosa val la pena. Noves filigranes d'en Germán i d'en *Pichichi* que's veu que vol fer un goal. No'l fa, però, s'agraeix l'intenció.

Naturalment, amb tantes apretades la pilota va a *corner*, el tira en Germán a un metre de la porta i el remata en Zubi amb el cap; tercer goal i nou domini dels atlètics que tenen de lluitar amb l'Irureta que sembla una oca, però que carrega a tot Déu que se li presenta.

Estem a les acaballes del partit. Els madrilenys estàn anonadats, dominats i espantats. Fan un parell d'arrencades postreres i per un moment sembla que vulguin fer un goal, el de l'honor del carro. Però cà! no'n saben, i aprofitant el seu esverament arrenquen altre cop els bilbains i en Zubi, sol, davant d'en Tens, se'l mira, i per si són teus o meus li fica la pilota dintre sense compassió.

Al cap d'un minut s'acaba el partit i comença a ploure. Nosaltres amb el flamant berret nou de palla tou com una figa, toquem el pirandó a marxar dobles, en demanda d'un tramvia.

I la pluja, implacable va devallant, devallant.... com els entusiasmes dels madrilenyistes.

ELS JUGADORS

Dels bilbains tots bé, especialment els davanters extrems Acedo i Germán i en *Pichichi*, colossal. En Zubi i en Belauste un xic calmosos però treballadors, els defenses també i el porter sense poguer tocar quasi pilota perquè els altres no arribaren gairebé mai als seus dominis. En Cabieces marcant a l'Aranguren sense deixar-lo sossegar. En resum ens resultà l'Atlètic un equip formidable, que's mereix ben bé ésser el Campió d'Espanya.

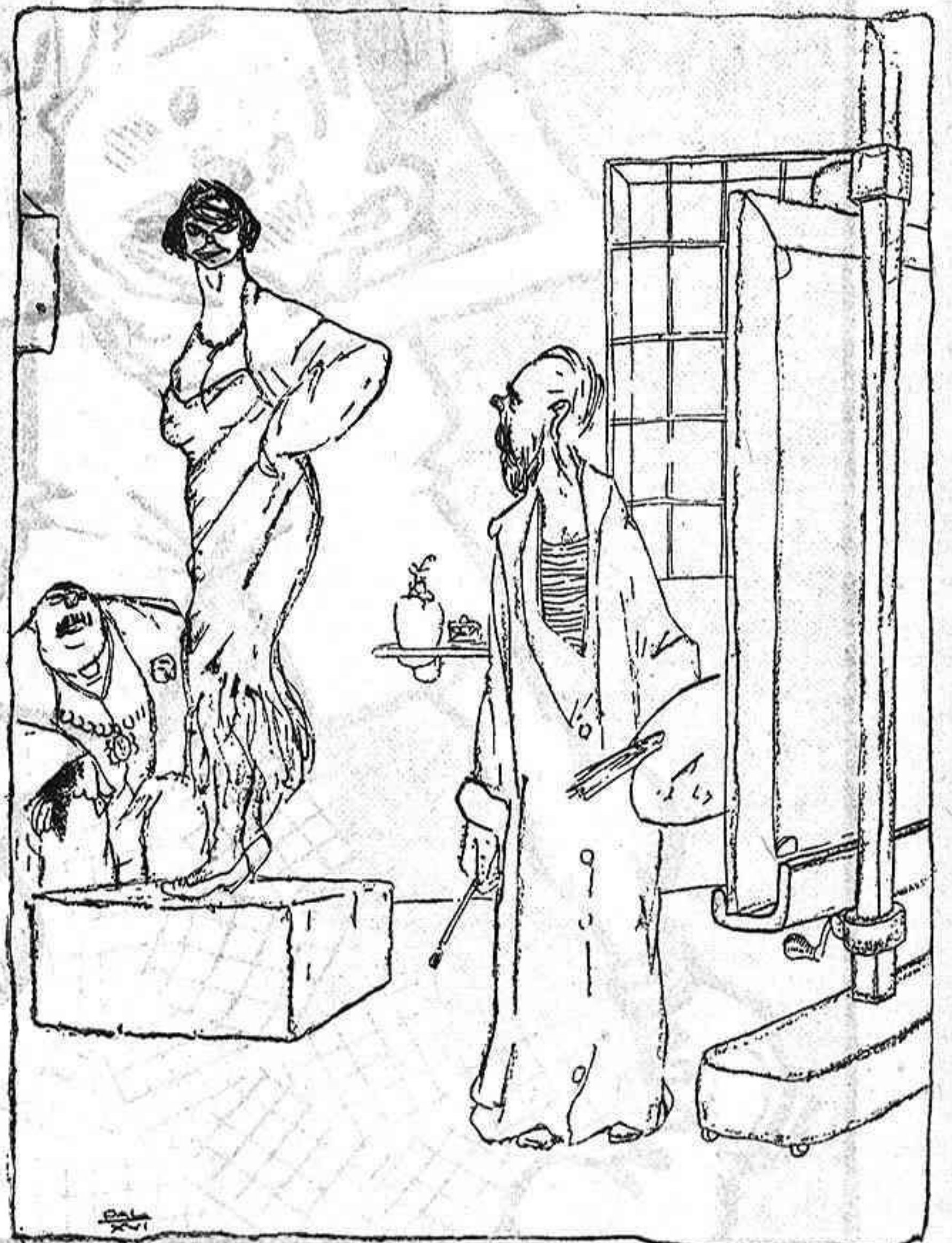
No podem dir el mateix dels madrilenys que estigueren tota la tarda desastrosos, sobretot els davanters. Els únics que sostingueren un xic el pabelló foren en René Petit, l'Erice i l'Irureta, aquest darrer jugant brutet salvà algunes situacions.

Francament, no comprenem com un equip com aquest, pogué fer goals al nostre Barcelona. Bé és veritat que no és lo mateix fer goals treballats a fer goals de penalty!

COMENTARIS

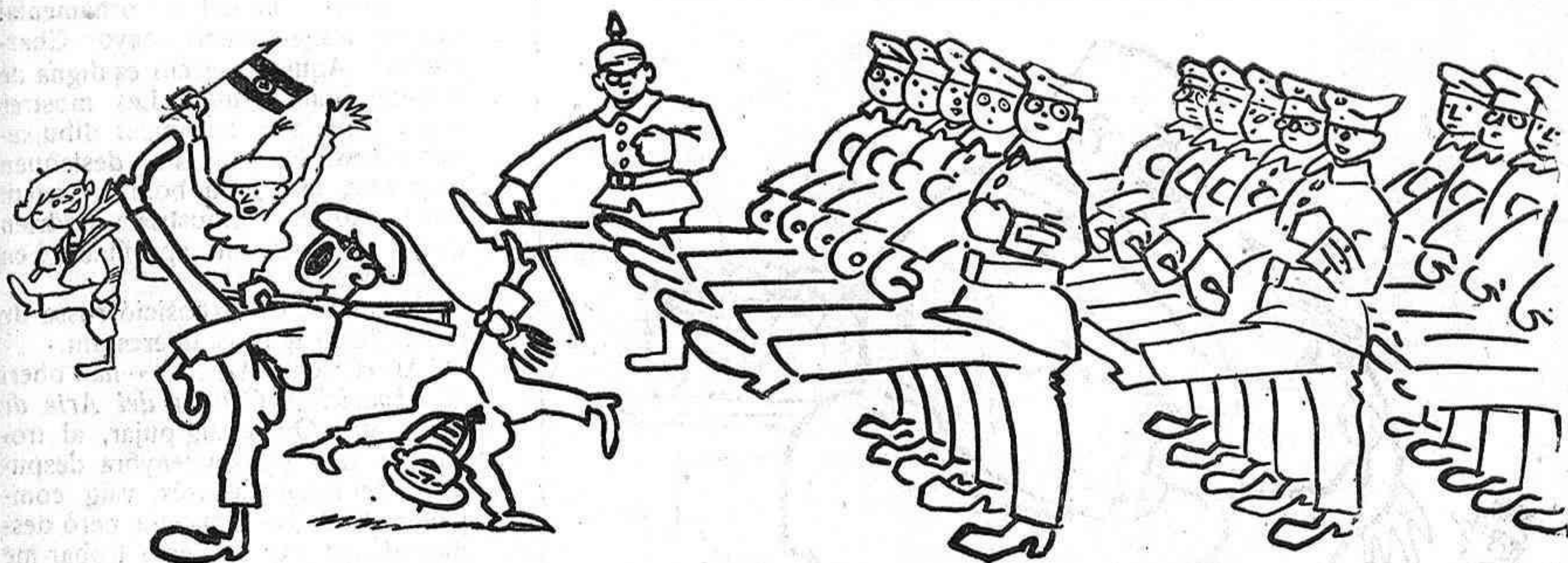
Se'n poden fer per tots els gustos segons l'apassionament o'ls gustos de cada hù. El cronista que's col·loca sempre en el terreny més equànim que li és possible, creu que el públic diumenge estigué, en general, correcte, i que els xiulets sortiren d'una minoria turbulenta, impossible de dominar si's té en compte lo succet a Madrid amb els equipers barcelonins al jugar la semi-final.

Sensible, molt sensible és, no obstant, que aquestes coses se produeixin; però és més sensible encara que se'ls hi dongui una importància desmesurada. Hi hagueren xiulets, sí, contra el Madrid, però estem segurs que si diumenge que ve juguessin un

—Es que hi ha gent que's creu que això del pintar és una cosa molt sencilla...

—Fugi, home!... una vegada vaig volguer pintar un galliner i me'n vaig convèncer, de lo que és la pintura.

PROCEDENCIES CAMERONIANES

—Viva España!... que vivan los valientes... que vienen a ayudar...

altre partit, ja no n'hi hauria ni un. Té de tenir-se en compte els moments passionals de la gent, que són iguals a tot arreu.

Ara, lo que trobem un xic massa, és que's xiulés als madrilenys a la sortida. Un cop vençuts no hi havia d'haver ningú amb dignitat que fes una cosa semblant i volem creure que'ls pocs que ho feren se'n deuen avergonyir.

I res Ara, que tothom digui lo que li sembli. Nosaltres seguirem creient que'l *Madrid* perdé amb l'*Atlético* de Bilbao perquè forçosament havia de perdre degut a la seva manifesta inferioritat; i que'l *F. C. Barcelona*, de jugar la final, no direm que hagués guanyat als bilbaïns, però sí afirmem que hauria fet molt millor paper que l'equip representatiu de la vila de l'ós.

MOT DE LA FIN

A l'anar al camp trobarem un amic, un d'aquells amics que sempre's troben en el camp de foot-ball.

L'amic ens digué:

—Noi la festa me costa vuit rals, amb aquests romanços!

—I això? Si l'entrada sols ne val sis!

—Veuràs, sis de l'entrada, i... dos del pito.....

Tableau!

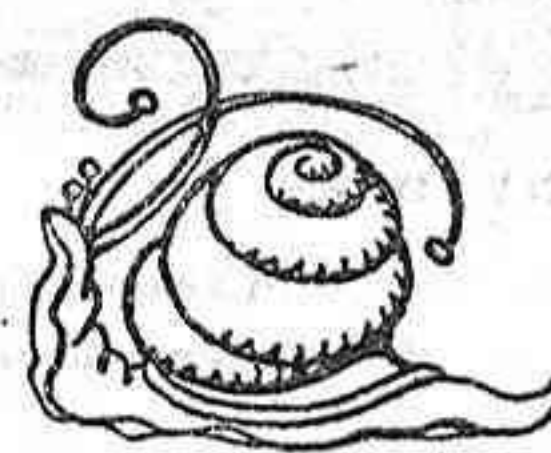
HIP

COMPETENCIES VAUDEVILLISTES

—Estem ben frescos, noi, si els crítics comparen aqueixos actors francesos amb nosaltres!...

—Oh, vols dir que'ls entendran, els crítics?

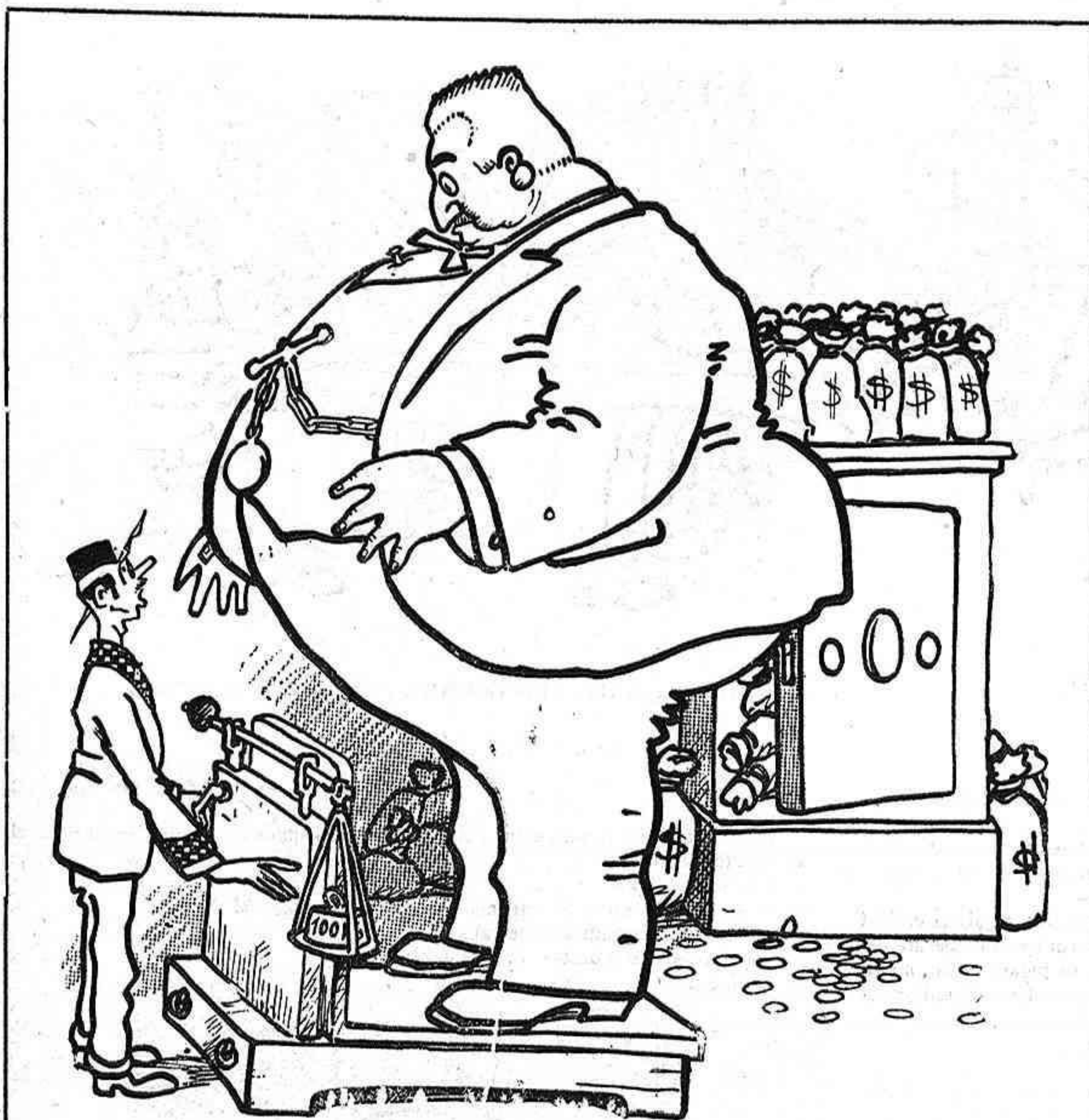
NOTES D'ART

Aquesta setmana hem fet carretada; no ha quedat res per a exposar, fins el senyor Jaume Pahissa ens ha vingut a recordar aquells temps de la vella *Il·lustració Catalana*, penjant de les parets de càn Segura els seus paisatges romàntics.

Com de costum, les gents que són diferents de les demés persones s'han refugiat a les galeries Dalmau. Allí ens trobem amb la senyora o senyoreta (no ho sé i tant se m'endona) Helena Grunhoff i amb el senyor Sergi Charcoune.

La Helena cultiva el cubisme escultòric, i com que això és tan absurdé com volguer ficar un ou dintre un altre ou sense buidar-ne ni trencar-ne cap, resulta lo que resulta. Sempre he tingut molt respecte a les dames, però quan les dames exposen me sembla que tenen dret a escoltar les veritats com el mateix senyor Vázquez. Perfectament, les escultures que exposa la Grunhoff són una cosa ridícula; no són escultures ni són res, són el somni d'un fabricant de joguines que s'ha tornat boig, les unes, un munt d'escombraries posades detràs d'un vidre les altres (bosqueig n.º 5), y si algunes fan relativament bonic, com el mosaic n.º 8, és degut a la qualitat de la materia.

Anem a don Sergi. Quan fa de cubista molt malament; ara, els estudis de color són força interessants, especialment alguns d'ells. El senyor que va comprar aquell en verd blau i gris se yeu que sab lo que's fa. Són de notar també aquell verd i vermell, el del centre una mica massa tendre (aquelles roses) i encara algun altre. Direm que també n'hi han de molt durs i francament lletjos. No sé com poden agradar-li ni an ell mateix.

ELS GUANYADORS

—Si aqueixa guerra durava dos anys més!... Pobre de mi, Déu nos enguard!...

A L'ESPLANADA DE L'EXPOSICIÓN

—Ara que hi ha terreny arreglat, ¿qui sab si hi sembrarem unes quantes patates?...

I anem a lo del art ornamental que exposa el mateix senyor Char-choune. Aquesta secció és digna de detingudíssim estudi. Les mostres quasi totes són bellament dibuixades, clares; els colors se destaquen més nets, fan molt bonic. Creiem que'ls nostres industrials podrien trobar-hi quelcom aprofitable en aquelles teles.

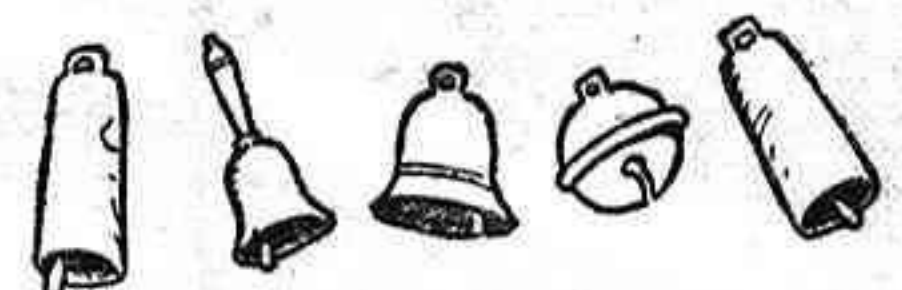
Resumint, la exposició russa de can Dalmau és força interessant.

Al «Círculo Artístico» han obert la *Exposición General del Arte de Primavera*. Quan vaig pujar, al trobar-me amb aquella senyora despullada del senyor Moisès, vaig comprendre lo de la Primavera, però després al agafar el catàleg i trobar-me amb que en fa pagar quatre mil pessetes, l'ànima me caigué als peus. Quatre mil pessetes allò? I ara! Si per dos duros avui trobes princeses russes i ben pintades, no tan malament com aquella, i que tenen peus i no una punxa com les baldufes. Vaja, home, vaja!... Si alguna il·lusió me feia és perquè està irregularment depilada. Faci-la casar amb l'estudiant de Vich, aquell pobre no'n deu haver vist cap de noia nua i la seva li farà il·lusió.

La exposició aquesta general de primavera no té res de particular; hi ha un hermós jardí d'en Rusiñol, unes teles d'en Ricard Urgell molt boniques, una cosa del gran Anglada que no'ns acaba de convèncer (més aviat donariem cinc mil pessetes per ella que deü per la d'en Moisès), un paisatge de l'Oliver que està força bé i després tot de coses que les veus i no les veus.

La dècima exposició de «Les Arts i els Artistes» s'ha inaugurat a les Galeries Laietanes. Exposen en ella en Nogués, en Sunyer, L'Apa, en Colom, en Vaireda, en Casanovas, en Clará, Carles, Andreu i Pascual. Avui no tinc espai per a parlar d'ella amb la extensió que mereixen algunes de les obres exposades i estirar les orelles an algún dels artistes expositors. Tot vindrà.

M. REI

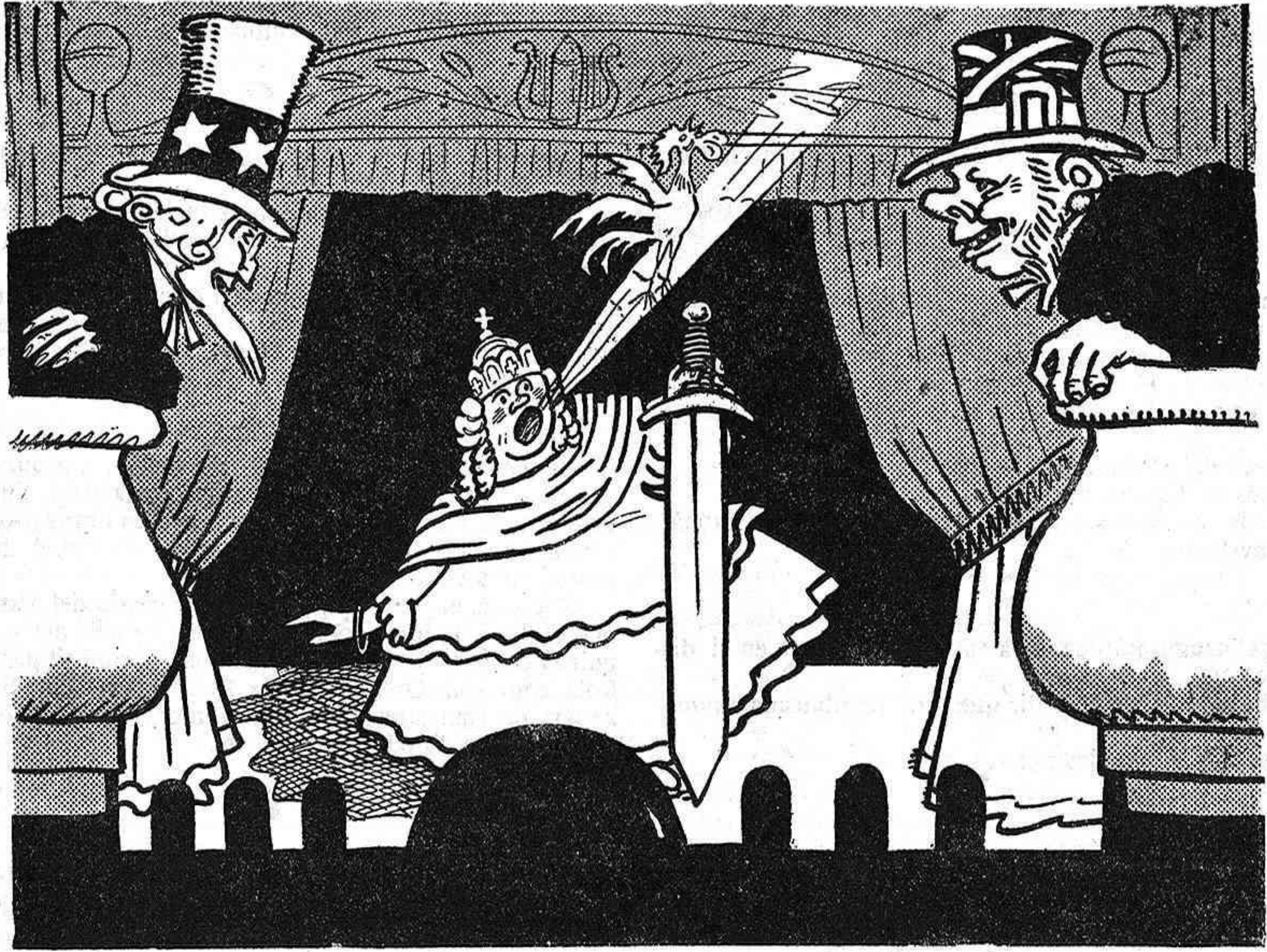
ESQUELLOTS

Amb motiu de la victòria electoral, els lligaires preparen un banquet monstros a l'aire lliure.

A l'aire lliure?... Però a on?

Als Toros?

A la Font de la Manigua?

LA NOTA ALBMANYA

—No't sembla que és un «sí bemol»?
—No ho creguis. Ja no n'hi queden de bemols.

A la Mina?

Al Parc Güell!

Si ens haguessin de creure, el celebrarien al Cementiri Nou. Es un lloc pintoresc; i allí podrien començar a triar ninxo per a quan se'ls hagi d'enterrar junt amb els lerrou-xistes.

Que serà en les eleccions vinentes.

Projectes teatrals:

«Sembla que hi ha intenció de representar l'òpera *Goyescas*, del malaguanyat Granados, en el bosc Miralles de Vallvidrera.»

Molt ben pensat. En les actuals circumstancies, l'èxit és segur.

I per peça podrien fer una pel·lícula del torpedejament del *Sussex*.

Diumenge a la tarda, malgrat el xàfec que va caure, hi hagué «toros» a les dues places.

I doncs allò de «si el tiempo lo permite?»

Diguin que des d'ara endavant s'hauràn d'anunciar:

«Tanto si el tiempo lo permite como si no lo permite.»

Als Jocs Florals, encara aquest any!, algú volia cantar *Els Segadors*.

Diuen que en Cambó, al sapiguer-ho, somrigué mefistofèlic. Pensava: «Que n'hi han de tous!»

S'ha celebrat a Barcelona el partit final del Campionat de foot-ball.

Jogaren el «Madrid» i l'«Athlétic» de Bilbao.

Als jugadors de Madrid el públic els xiulà al aparèixer i durant el partit, per mor de que havien guanyat als de Barcelona.

A veiam si l'any que vé haurem de xiular als de Bilbao i tot això hi haurem guanyat!

Com més anem, menos valem.

Havem passat els ulls per les composicions premiades als Jocs Florals.

La «flor natural» és ben poqueta cosa: *olor de brosta*, *gust de cel* i *gust de sol* i parin de comptar; ni un exaltament inspirat, ni una idea nova.

De la «viola» no'n parlem; allò no pot anar ni amb rodes. Qualsevol estudiant de Retòrica i Poètica de l'Institut, inspi-

rant-se en una església ensorrada de les que publica la Il·lustració francesa ho hauria fet millor.

No varen donar l'«englantina» per manca de cantaire digne.

¿Tan difícil era declarar també deserts els altres premis ordinaris?

L'acta de Girona ha sigut anul·lada pel Tribunal Suprem. En Pelmacio respira.

Lo millor dels Jocs Florals d'enguany ha estat la reina. Una manresana guapa i primfilada «amb olor de brosta i gust de sol» d'aquelles que tomben d'esquena.

Aprop d'ella, el reverend Casaponce hagué de fer esforços per a no perdre la serenitat francòfila del séu fogós parlament.

Al sortir del «Palau de la Musica», tot-hom cridava:

—Visca la República francesa!...

Però davant la reina manresana, tots se sentien monàrquics convençuts.

Aviat s'inaugurarà una nova entitat «bloquista» en el districte novè.

Al dir bloquista volem dir que serà republicana-autonomista de bona llei.

En una paraula, de les nostres.

Tot-hom hi cab.

Al tinent de Governador civil senyor Die i Mas, li ha sigut concedida la Gran Creu de Isabel la Catòlica.

Mare de Déu... quin desengany!

I que poca cosa ens semblarà des d'ara en Prat de la Riba!

Mercès a les gestions del nostre Alcalde, la carn de bè s'ha baixat un ral per quilo.

Quina enveja tindrà en Suárez Inclán quan ho sàpiga, ell que té tants tràfecs amb el pa, que no'l pot abaixar ni de cinc cèntims!

Es veu que aquí cada autoritat es cuida d'una subsistència: el governador, del pa; l'alcalde, de la carn; el capità general, del peix; i el bisbe... el bisbe del carbó de tarregada.

Enguany la «Festa d'Infants i de Flors», a profit de l'Associació Protectora de la Ensenyança Catalana, tindrà una extraordinària importància, a jutjar per les impressions de la primera reunió que el Comitè Executiu celebrà el divendres passat, en el Casal dels Dependents.

S'acordà, en principi, procurar la cessió del Park Güell per al dia 4 de juny, començant ja els treballs per a aconseguir el concurs de diferents números, a propòsit per a la dita festa, com són: Orfeons, Cobla Ampurdanesa de Sardanes, Esbart de Dançaires, Gimnasia rítmica, Focs Japonesos, Gegants i nanos, Putxinel·lis, etc., etc.

NOTES DE CASA:

El distingit i llorejat sardanista Joan Noguera (Monmany, 28, Gràcia) ens envia un elegant carnet anunciador de la seva representada Orquestra-cobla «La Principal» de Perelada.

Com recordaràn, aqueixa famosa cobla és la que acompanyà al Orfeó Català en sa lluída *tournee* a Londres i París. Mercès per l'atenció.

El Centre de Dependents de Terrassa ha organitzat un concurs de nines.

Per a la nina més bonica i més ben habillada destinen 100 drets.

Tira peixet!

Per aquest preu, quantes nines de carn i ossos es deixarien... premiar!

Se confirma que entre els morts, ferits i presoners en la sedició de Irlanda s'hi han trobat bastants oficials alemanys.

Demà que aquí se *sedicionin* els carlins ¿creieu que no sortiran *boches* per a posar-se al davant dels insurrectes?

Ull, Romanones, ull!

Vostè vagi deixant internar als súbdits del Kaiser, i vagi'ls permetent que organitzin *caramelles*...

Una criada troba a una amiga seva i li conta que ha deixat de servir en una casa rica, però cursi i miserable.

—Mira si són mesquins—li diu—que, les filles, toquen sempre totes dues en un mateix piano.

EL CATALÀ DE LA MANXA

—Però... ¿i qui et feia seguir la carrera de mestre, tros de còniam?...

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

TELÉFONO 4115

ACABA DE SORTIR

NOVÍSSIMA
ORTOGRAFIA CATALANA
VOCABULARI ORTOGRÀFIC

Segons les Normes de l'Institut d'Estudis Catalans y les obres i treballs del millors filòlegs, ordenat i anotat
per **A. ROVIRA i VIRGILI**

Edició impresa sobre magnífic paper de Bíblia i fortament encuadernat a l'inglesa **PTES. 2**

DICCIONARI
CATALÀ - CASTELLÀ
CASTELLÀ - CATALÀ

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS
AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERÀRIES I FILOLÒGI-
QUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA,
I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO
S'HAVIEN CATALOGAT,

PER

A. ROVIRA i VIRGILI

UN TOMO D'UNES 900 PLANES, IMPRÉS SOBRE UN PAPER
FINISSIM I INTRASPARENT, REL·LIGAT AMB PEGAMOID
900 planes, 2 centímetres de gruix **PTES. 10**

GRAMÀTICA ELEMENTAL
DE LA
LLENGUA CATALANA

PER **A. ROVIRA i VIRGILI**

Un tom tela

Pessetes 3

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

EL GOVERNADOR I LES SUBSISTENCIES

— Vosaltres aneu distraient la gana, que el pa ja baixarà, ja, un dia o altre.